

необхідність орієнтації на педагогічну майстерність, яка є багатогранною і передбачає, крім знань, використання здатності до творчості, саморозвитку фахівця.

Отже, соціально-педагогічна практика свідчить: бути майстром навчання і виховання є не лише природною особистісною спрямованістю, бажанням викладача, а й його професійним і громадським обов'язком [5, с. 290].

Список використаної літератури

1. Бахмат Н.В. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально реабілітаційний соціально-економічний коледж. 2019. 468 с. С. 191-196.

2. Галета Я. В. Розвиток соціальної зрілості майбутнього вчителя. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 180. 2019. С. 18-24.

3. Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення : монографія / за наук. ред. С. Я. Харченка. К. : Талком, 2019. 343 с. С. 81-97.

4. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій. Л.А. Мартинець. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.

5. Полухтович Т., Каленюк О. Дослідження якісної характеристики діяльності викладачів. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 55, том 2. 2022. С. 290-294.

6. Право на освіту під час війни, конфлікту та гуманітарної кризи. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/pravo-na-osvitu-pid-chas-vijni-konfliktu-ta-gumanitarnoyi-krizi-andrij-vitrenko-vzyav-uchast-u-zasidanni-komitetu-z-pitan-lyudskogo-vimiru-obsyene>

КОСТИРЯ Ірина Валентинівна

к.пед.н., доц. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків);

ПОКЛАД Володимир Геннадійович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків);

КОРОТЄЄВ Дмитро Володимирович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Оскільки на сучасному етапі розвитку вищої школи в Україні розв'язання освітніх завдань лежить у площині комунікації й реалізується шляхом комунікативної взаємодії, вкрай актуальними є питання формування комунікативних навичок майбутнього педагога. Відповідно зростає рівень вимог до комунікативних навичок як основного фактора, що забезпечує викладачу високий професійний рівень. Викладачі, які викладають у вищій школі, стикаються з різними викликами. Найбільшим викликом є відмінності у

здібностях студентів, розбіжність у рівні їх підготовки, що ставить викладачів перед дилемою вибору найкращого методу викладання, який би підходив для всіх груп. Ці виклики разом з необхідністю дбати про навчання кожного студента, підтримувати позитивні стосунки між здобувачами освіти та викладачем, підтримувати мотивацію та ентузіазм студентів, відповідати їх зовнішнім очікуванням змушують приділяти особливого значення комунікативним навичкам майбутніх викладачів.

Орієнтованість системи вищої освіти на компетентнісну парадигму у підготовці майбутніх фахівців налаштовує вітчизняні заклади вищої освіти на формування у здобувачів освіти комунікативних навичок. Питання цієї проблематики визначено у роботах таких відомих вчених, як: С. Клепко, О. Овчарук, О. Пометун, В. Свистун, В. Ягупов, J. Raven, Н. Halash, W. Nutmacher. Однією зі складових компетентності викладача є здатність переводити знання в образи, які легко засвоюються і розуміються студентами. Для того, щоб поширювати інформацію серед здобувачів освіти, викладачі повинні вміти викладати конкретну і нову інформацію так, щоб студенти могли легко і чітко зрозуміти зміст і сутність викладеного. Успіх цієї функції обумовлюється комунікативними навичками викладача.

Комунікативні навички є професійно значущими характеристиками для майбутніх викладачів, оскільки вони відносяться до фахівців професійної сфери «людина-людина». Для професій цієї сфери успіх залежить від якості сформованих комунікативних умінь і навичок, спрямованих на передачу, отримання і перетворення інформації у процесі міжособистісних стосунків, а також на встановлення і підтримку контакту. Тому все, що пов'язано з навичками конструктивної та ефективної комунікації, є головним важелем професійної підготовки майбутніх педагогів.

Більшість науковців вважають, що «спілкування слід розглядати як соціально-психологічне, психолінгвістичне явище, а усвідомлення його функцій людьми допоможе останнім ефективніше організувати різні види спільної діяльності. Адже ефективно організоване спілкування впливає на неї, а вона, у свою чергу, починає впливати на спілкування. Особливо важливо глибоко орієнтуватися в цій проблемі вихователям та вчителям, викладачам вишів і студентам, бо від правильно побудованого процесу спілкування залежать розвиток особистості, розумовий прогрес, лінгвістична культура не лише тих, хто навчається, а й тих, хто навчає» [1. с. 130].

Сформовані комунікативні навички є базою ефективного педагогічного спілкування. Педагогічне спілкування є однією з визначальних складових професійної діяльності викладача. Спілкування викладача є методом розв'язання питань навчання здобувачів освіти і направлено на побудову сприятливого середовища і досягнення мети педагогічного процесу.

Сучасна наукова література наводить низку класифікацій щодо функції спілкування. Відома і загально визнана класифікація визначає такі базові функції спілкування: регулятивно-комунікативну, інформативно-комунікативну, афективно-комунікативну. Інформативно-комунікативна функція пов'язана з передачею і прийомом інформації; регулятивно-комунікативна відповідає за регуляцію людської поведінки; афективно-комунікативна – за емоційну сферу. Усі ці функції взаємозв'язані.

Зазначимо, що всі класифікації виділяють інформативну функцію спілкування, тому що слово є сильним фактором впливу завдяки інформації, яку воно несе. Коли інформація позитивна, тоді здобувач освіти відчуває позитивні

почуття, та навпаки. Викладачі повинні розуміти, що зі слова, починається спілкування з іншими людьми. Словами педагог передає свою педагогічну майстерність здобувачам освіти у процесі професійної підготовки, впливає на них, надихає, навіює, переконує, формує у них світогляд та судження. Підкреслимо, що слово є зрозумілим і продуктивним способом взаємного впливу. Педагогічна практика свідчить, що слово вчителя здатне піднести учня як особистість серед однокласників і в його власних очах, підбадьорити і тим самим поліпшити настрій, поведінку. Невміле ж користування ним може перетворити погану поведінку на девіантну, сприяти проявам агресивності тощо [2].

Формування комунікативних навичок набуває особливого значення у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів, тому що ефективність інноваційної педагогічної діяльності неможлива без фахівців, які мають сформовані комунікативні навички. Реалізація сучасних освітніх технологій неможлива, якщо майбутній педагог не оволодіє достатнім рівнем комунікативних навичок, не буде готовим гнучко управляти процесом взаємодії під час освіти, застосовувати комунікативні технології, сприяти взаєморозумінню та ін. Від того, наскільки майбутній педагог володіє комунікативними навичками залежить сприятливий морально-психологічний клімат, ефективність спілкування з точки зору вирішення проблем, гуманізм і демократизм спілкування, результативність встановлення контактів, задоволеність педагога і студентів своєю працею. Сучасні педагоги Т. Лутаєва та Л. Кайдалова підкреслюють, що комунікативні навички, насамперед, є компонентом педагогічної культури здобувача освіти в галузі педагогіки [3].

Комунікативні навички є найважливішими характеристиками сучасного педагога. Перш за все, психологічна інформованість, практична підготовленість до спілкування і бажання спілкуватися є найважливішими характеристиками комунікативних навичок майбутнього педагога, якому потрібно постійно включатися в систему найрізноманітніших комунікативних зв'язків. Професійна компетентність викладача є інтегральною характеристикою, що визначає здібність розв'язувати педагогічні проблеми і завдання, що виникають під час професійної педагогічної діяльності, з використанням знань, педагогічного досвіду, комунікативних навичок тощо. На нашу думку, професійна компетентність – це сума когнітивних і практичних умінь, яка створює нові утворення у свідомості, зокрема, комунікативні навички, що дозволяють майбутньому педагогу бути успішним в педагогічній діяльності.

Отже, професійна компетентність здобувачів освіти неподільно зв'язана з їх комунікативними навичками. Можна стверджувати, що комунікативні навички лежать в основі професіоналізму майбутнього педагога, адже сутність педагогічної діяльності становить взаємодія і спілкування зі студентами.

Список використаної літератури

1. Кириленко Н.М., Кириленко В.В. Формування комунікативної культури вчителя іноземної мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. 2017. Вип. 48. Київ-Вінниця, ФОП Тарнашинський О. В. С. 129 – 132.
2. Татенко В.А., Титаренко Т.М. Рання профілактика поведінки учнів, що відхиляється від норми. Київ, 1989. 123 с.
3. Лутаєва Т., Кайдалова Л. Педагогічна культура: навчальний посібник. Харків. НФаУ. 2013. 156 с.